

Kiállítás feltételek:

Table with 2 columns: Item (Egyre, Félévre, Hosszúre, Évesként) and Price (16 frt, 8, 4, 1).

Megjelenik minden nap, innepi napokat kivéve.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:

Monostortos a L. Bányai ház alatt.

MAGYAR POLGÁR

POLITIKAI NAPILAP.

Hirdetési díjak.

Ötször hasábozott sor ára 6 kr. Bélyegjű minden hirdetésből 30 kr. Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadó-hivatal.

Fiók-kiadó-hivatalok:

Tordán: Reterár és Harmath. Dénes: Krámer Sámuel. Enyed: Vokál János. Szamosújvár: Csáva István. Kolozsvárt: Stein J. és Demjén L. M.-Vásárhelyt: Wittich József.

KOLOZSVÁR, MÁRCZIUS 1.

Németország Párisban.

Kolozsvár, marc. 1. 1871.

„Páris Amerikában” — e címet viseli homlokán Laboulaye Edének, a nagy hírű francia tudósak egy igen érdekes műve, mely a világáros lakóit képzeletileg áthelyezve Amerika szabad földjére, tanulságos ellentétben tünteti fel a különbözőségét, az újvilág függetlenségét lehellő, polgári önkormányzatot biztosító intézményei s azon centralitatis gépezetét közt, mely Franciaországot a végveszély örvényének széléhez elkörmányozta.

Mennyivel érdekesebb, mennyivel tanulságosabb lehetne még azon munka, mely e cím alatt volna megírható: „Németország Párisban.”

Mire megjelennek e soraink, addig e cím valószínűleg már nemcsak a képeket játéka, hanem megrázó valóságot fog jelentetni; addig a német nemzet sergei, hogy a legkeserűbb guny pöbara csordultig teljék, mint „vendégek” már bevontult Franciaországnak bombáik rémes látogatása által már is eléggé sújtott, szerencsétlen fővárosba.

„Die Weltgeschichte ist das Weltgericht”, — mondja a német költő, s szavait minden igazolhatatlan oly találó borzadályossággal, mint épen a már elején oly eseménygazdag jelen év e legnagyobb eseménye. Az „Arc de triomphe”, azon fényes diadalkapu alatt, melyet I. Napoleon a poroszok királyának földig lealázása után emeltetett, vonul be Párisba seregének élén e királynő fia. Még alig egy emberellett ez előtt a berlini és potsdami királyi palotákból tüzte ki a porosz uralkodó család a napoleoni dynastia alapítója, és ma már e dynastia egyik sarja a Napoleonok fényes palotájában, a Tuillériákban tartózkodik! A Gréve-téren, mely három évszázadon keresztül a polgárbáborok annyi ártatlan áldozatainak vért szivta magába, — s melő szomszédján, a Bastille téren, melyen 1831-ben a szegény Lajos Fülöp „en l'honneur des citoyens morts dans les journées des 27, 28, 29. Juillet 1830” a szép júliusi oszlopot emeltette s később a „szabadság geniussával” megkoronáztá, most porosz katonák ütnek tanyát; a „Place de la Concorde” egyik szögletében Strassburg városát jelző, s hőies ellenállása miatt koszorúkkal megtekert, bukása után gyászfátyollal bevont szoborra most Németország fiai úgy tekintenek, mint sajátukra, mint országuk egyik kiegészítő részének jelképére....!

A francia főváros ostroma alatt egy körjázvonta magára a kirakatokban a közönség figyelmét. Ez egy szép nő alakot ábrázolt, fekete amazon ruhában. A nő szívéhez szorítva egy fehér galambot, védelmező azt egy óriás sas körmei ellen. A háttérben Páris volt látható, a Pantheon s a hadastyánok dómjának kupoláival, s a Nötre-Dame egyház tornyaival. A kép alatt e szavak valának olvashatók: „Le pigeon. Échappé à la serre ennemie, le message attendu exalto le coeur de la fière cité!” (A galamb, megmenekülve az ellenséges karmoktól; a várt üzenet fölkellesíti a büszke város szívére.) A várt üzenet azonban sokáig váratott magára, s mégsem érkezett meg. Az ellenséges karmok nemcsak az üzenethöz posta-galambot, de

ama nőalakot, a büszke Lutetiát, Páris városát is zsákmányukká tevék.

A párisi „demi-monde” csömörletes frivolságairól ismert költője, Houssaye Arsen a mult év derekán, jóval a háboru előtt, egy könyvet adott ki „Les courtisanes du monde” cím alatt. Hogy a munka minél tovább újdonság maradhasson, élelmes kiadója megjelenési időként 1871. évszámot nyomtatott reá. Akkor még bizonyára örültek neveztek volna azt, a ki állítani meri, hogy mire a párisiak 1871-et irnak, már elenyészett a világáros falai közül azon női osztály, melynek különböző árnyalatait a szógazdag francia nyelv cocttes, biches, courtesanes, grisettes, cas dames stb. nevekkel jelöli meg; hogy az 1871. év elején a „Wacht am Rhein” dallamaival diadalmenetben fogják bejárni Páris utcáit Germania harcedzett gyermekei!

Vajha oly gyors lenne az átalakulás, mely Párisát és Franciaországot ismét elenyészett nagyságának hajdani polczára emelné, mint a minő gyorsan következett be a végzeteljes catastropha, melynek egyik szomorú következményeként „Németország Párisba” költözött.

Molnár Antal.

A magyar keleti vasutgy.

Pest, febr. 28-án.

Lapunk közlelbi számában már jelezttük, hogy a keleti vasut vállalkozói és a kormány között válságos helyzet van.

Most már ez ügyben sokkal szomorubb dolgokat jelenthetünk.

Lapunk bezárta előtt vesszük azon hirt, hogy a magyar kormány Waring testvérekkel nem csak hogy nem bírta a tárgyalásokat sikerrel befejezni, de kénszerítve érezte magát a legközelebbi ton biztosítékot szerezni Waring testvérekkel szemben, s ez okból utasította az erdélyi főispánok és királybírókat, hogy az említett vállalkozó cégg minden az országban található ingó és ingatlan vagyont bírói zár alá vegyék.

A gordiusi csomó ketté van tehát vágya. — A kormánynak e lépése igazolni látszik azon régi feltevését, hogy a tekintélyes Waring ház, mely milliókkal dolgozott, alapjában megrendült. Vége van a hitel, a tekintélynek.

Az óriás pazarlások, a helyviszonyok fonák ismertetéi, a gondatlan kezelés, megteremtették gyilkosúskert.

Es mi fog történni most?

A kormánynak nem lehet e vonalat félig építve elhagyni. Gondoskodni kell új vállalkozókról — van elég — vagy maga a kormány építtesse ki.

Rövid idő alatt azt hisztük elfog dölne e fontos kérdés, s mi nem mulasztjuk el folytonos figyelemmel kísérni olvasóink előtt.

C.+B.

Táviratok a külföldről.

Bécs, febr. 27. A social-demokratia vezerei által, mára egybehevított négyülés megtartását a rendőrség tiltotta. Grf. Hohenwarth azon föltétel mellett, hogy a social demokratikus jelzavak a programból kiürültesse, visszavonta az eltiltási parancsot úgy, hogy a gyűlésnek nem marad egyéb,

mint a reicherát elleni gyalázások és a ministerek elleni sértések föltt tanácskozni. A „Montags Revue” írja: Föltélen figyelmet érdemlő oldalról a következő közlést vesszük: Thiers és Bismarck között titkos megállapodás történt, mely szerint Franciaország, Belgium és a francia Svajez egy része által káttalanítatnék Elsass és Lotharingiért, viszont azonban egy német- orosz konfliktus kitörése esetében a poroszokat támogatni kötelezi magát. Ezen titkos megállapodás éle szintén Ausztria ellen van irányozva.

Krakó febr. 27. A Visztula Domborova kertjében kiáradt, s úgy itt, valamit Mielczenben is a töltéseket keresztülörte s a vidékeket előntötte. 10 helység van viz alatt. Erélyes mentési intézkedések tétettek.

Bécs, febr. 17. Hétfői reichsath. Az elnök jelenti, hogy több távollevő reichsráthi tagot felszólított a megjelenésre, avagy távollétek igazolására. — Az igazságügyér előterjeszté a fegyelmi szabályzatot az ügyveket és jegyzőket illetőleg. — Az államadósság ellenőrzési bizottságba tagokul megválasztattak: Mende, Peryer, Skene, Banhaas.

Berlin, febr. 27. A császárnak a császárnéhoz intézett sürgönye következtében, melyszerint a békeelőzmények aláírtak, a város ünnepelesen zászlókkal díszítették föl; mindent nagy az öröm.

Bordeaux, febr. 27. A nemzetgyűlés delután ülést tart. Thiers este ide érkezik, aztán éjjeli ülés tartatik. Ugy Bordeauxban mint egész déli Franciaországban tökéletes nyugalom uralkodik.

Brüssel, febr. 27. Reggel. Mintán a fegyverszünet ideje a mult éjjel 12 órakor letelt, a tegnapi aláírt békeelőzmények ratificációját pedig a bordeauxi gyűlés részére fűn kellett tartani: ennek folytán a békeelőzmények aláírásával egyidejűleg megállapított a fegyverszünet megbontásának s márcz. 6 ig. A csapatok bevonulása Párisba várható.

Florenz, febr. 27. Egy levél Rómából jelenti: Cochini francia követet nevezetett ki Rómába. Az „Italia” megzafolja a hirt, mintha Thiers az olasz kormányt felkérte volna, miszerint az algiri tartományokban uralgó izgatottság miatti expedíciót, a mennyire lehetséges — tartózkodják.

A Nagynémet-párt gyűlése Bécsben.

A Nagynémet párt gyűlése, mely eleinte Linzbe volt tervezve, f. hó 16 kára, Bécsben tartott meg, mivel a bir. tanács német pártjának vezérferfiái akkor azt mondták, hogy nem érnek rá Bécsbe elhagyni. Az ő kedvükért tehát Mahomet eljött a hegyhez, hanem azért a hely még sem jött el Mahomethez, mert a bécsi képviselőház matadorjai, kik a tavaly májusban tartott pártgyűlés vezérei voltak, tegnap hiányoztak, és így a küzdőterem csak a dii minores és a vidéki celebritások szerepeltek.

Daczára ez utóbbi körülménynek, adjuk a gyűlés végzésének rövid kivonatát s csak a Magyar ügyre vonatkozó resolútiót egész terjedelmében, mert nekünk magyarokul érdekünk megdöni, milyen állást foglal a monarchia német része az egyesült Németországgal, s mit tartunk föléle magunkkal szemben. A gyűlésben mintegy 300 résztvevő volt

nyek között valamely talaj annál kedvezőbb, minél mélyebben s egyenlőbben van az megporbanytva, nem csak azért, mivel ez által a növények annál tökéletesebben képesek abban gyökereiket szétterjeszteni, hanem azért is mert ez által a levegő a talajnak annál több részével érintkezhet, ennek s a talajban található korhadásban lévő szerves alkrészeknek felbomlása folytán a talajban található ásványi alkrészek elválása is annál szabályosabb folyamattal veszi, s így annál több tápszer áll abban a növények rendelkezésére; s mert az így mélyen s tökéletesen porbanytott talaj, a nedveségnek nagyobb mérvű lekötése által az időjárás káros behatásának is legtovább ellent képes állani. Ugyanis a talajban lévő levegő már a felszín alatti csekély mélységben is telve van vízpárával, mi a talaj hőmérsékletének legkisebb változásánál a gyökerekre és talaj részecskékre mint barmat verődik le; miután pedig a vízpára a talajban nagy részben a légköri levegővel jut be, (ezen kívül még az altalaj is szolgáltat vízpárárt) természetesen ha kellő mélységre van a talaj megporbanytva, egész erővel behatathat abba a levegő, benne elegendő vízpára is sürített meg, a beálló éjjeli hőmérséklet változásával.

Folyvást porhanyó állapotban azonban a talajt csak az esetben kéven képes a gazda tartani, ha a talaj bármi okból bekövetkezhet nagyobb mérvű megzokulásának kellő időbeni mivelés által elejét veszi, s ha annak felszínén bármi okból képződő kéreg mindannyiszor s mielőbb feltörni el nem mulasztja: természetesen minden oly mivelés, s oly módni berendezése a növénytermelésnek, mely által a gazda a talaj megzokulásának megkeresésének ellene képes dolgozni, egyszersmind az elparlagosodásnak is elejét veszi; miután az elparlagosodás a talaj felszínét elkeresésének, s ennek folytán kiszáradása s megzokulásának a következménye.

Bármily jól, bármily tökéletesen legyen ugyanis valamely talaj megművelve, azt talánjuk, hogy bizonyos időtartam mulva, — ha mivelés alatt áll a föld a szerint, a mint több vagy kevesebb eső járt, s nagyobb vagy kisebb fokú volt a melegség, s

jelen; ezek közt képviselők, birod. tanácsi követek és írók. — Goellerich Welshől előterjesztést tett Ausztria állásáról a német birodalomban és következő indítványt terjeszt elő: Mi üdvözöljük Németországot kivitt egységében; — abban nem látunk veszélyt saját érdekeinkre; — mi a Németországhoz való viszonyokat a Németországgal való benső szövetség által a népjog terén kívánjuk fenntartani és megszilárdítani. (Ezen indítvány vita nélkül egyhangulag elfogadtatt.)

A napirend második pontja alkalmából, — a németek állására vonatkozólag Ausztriában — Kopp előadó határozottan kárhoztatja a federalismust, és óvat tesz a lengyeleknek darabonkint, rendszertelentül adandó további engedmények ellen, és azt kívánja, hogy alkalmazkodják Lengyelország az egész szervezethez, vagy pedig — a német részek kiválása után — adassék annak külön állás — névszerint Ausschwitz és Zátor lennének kiválandók.

Ez utóbbi indítványt sokan elleneztek. Harum tanár (a Bach-rendszert alatt a pesti egyetemen) napirendterület indítványoz a lengyel-kérdés felett mely indítvány elvették. — Kopp indítványa 12 ellen az összes szavazattal elfogadtatt.

Menger a németeknek Ausztriában való szervezetről referál; s azt indítványozza, hogy a párt tagjai tevékenyen működjenek itt és a vidéken arra, hogy Bécsben egy párt-lap alakítsák és a kiadások önkéntes fedezése végett az egylet évenként hívassék egybe. Ezen indítvány elfogadtatt.

D. u. 2 óra felé az ülést felfüggesztették, s 4 órakor újra meggyitva azt, Ausztriának állását vették tárgyalás alá Magyarország irányában. Erre nézve a következő érdekes határozatot mondták ki:

„Mi újjolg kijelentjük, hogy a monarchiának az 1867. évben teremtett dualitikus államjogához ragaszkodunk és annak az összes alkotmányos factoroknak közreműködése nélkül minden megváltoztatását elvetjük. De az államjog gyakorlati alkalmazásából arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a közönségeknek a delegatíók által való tárgyalási módja nem célszerű a valódi parlamentararis ellenőrzés gyakorlására és takarékos háztartására, szilárd megalapítására nem elegendő, és a dualitikus államjog lételevelé nincsen elválatlan összekötetésben.

Mi tehát Magyarországgal egyetértésben és alkotmányos utón a közönségek tárgyalására szánt ezen alak megváltoztatására annyiban törekszünk, hogy e teljebatalmu bizottmányok helyett, magok a felbatalmazást adók, t. i. a bécsi és pesti országgyűlés, tárgyalják a közönségeket és gyakorolják jelenleg a delegatíóhoz utalt jogokat, hogy ez a két képviselő a fenforog nehezségek feletti egyetértés végett esetről esetre küldöttséget küldjenek és hogy ha általában a budget, vagy annak egyes tételei, vagy bármely pénzkövetelés felett egyetértés létre nem jö: a kisebbik mennyiség tekintessék megszavazottnak.”

A lótenyésztés ügyéhez.

(ma.) Az erdélyi lótenyésztési bizottmány elnökének valamint Kuliczka Ernő sepsi-szegygyi lótenyésztési bizottmány a sepsi szt.-györgyi méntelep parancsnoksága utján a földm.-ipar és kereskedelemügyi miniszterhez intézett jelentései

ha be van az vetve, vagy utóbb s többé vagy kevésbé, de még a legporhanyóbb talajnak is kérgé támad, mi által a levegőnek nem csak az alsóbb rétegekhez, de magában a talaj felszínben való behatása is megakadályoztatván, abban sem a szerves anyagok felbomlása sem az ásványi alkrészek elválása rendszeren s folytonosan vége nem mehet, s ezért az ily talajban amott a talajnak beeredése, emitt pedig a növényeknek ugy gyökereik, mint leveleik által táplálkozása is hiányos marad. — Miért is valahányszor a föld megkérgesedik akár az esőzések, akár más okok következtében, meg kell azt nyitni a lég behatásának, hogy minél szabályosabb rendesebb lefolyás legyen abban, ugy a szerves anyagok felbomlása mint az ásványi anyagok elválása is.

Ezen oknál fogva szoktuk tavasszal p. o. a téli nedvesség által megzokult, megcserepedett buzföldeket felfogasolni, felboronálni; s sorba vetett növényeknél a sorok közeit felkapálni, megporbanytani, mely mivelések által a talajba a levegőnek utat nyitván, abban a levegő hozzájárulása folytán a szerves anyagok korhadása, felbomlása, valamint az ásványi anyagok elválása is újból rendszeres folyamatba indul, minek következtében azután a növényeknek is újból nagyobb mennyiségű tápanyagok jutnak rendelkezésére.

Az ugar és más művelésnél pedig, ha két szántás között a talaj bármi okból megkérgesedik, azért szükséges azt időközben, néha többször is megfogasolni, mivel csak ez esetben számíthatunk biztosan bármily trágyás, tehát jó erőben lévő talajnak is a beeredésére, — a mi nélkül az elvetendő növények első időszakbeli tenyészete s ennek folytán rendszeren a későbbi is silány marad. — A talaj beeredésének feltételeit: a levegőnek a talajba való szabad behatása s a melegség és nedvesség — a talajban az egész ugarművelés alatt folytonosan behatathat, minden bárcsak közpészertü termő erőben lévő, de okzerileg mivel, köllőleg porbanytott talajnál feltalálnak.

Ugyancsak a talaj elparlagosodásának ellen-sulyozása tekintetéből egyáltalában nem tanácsos a

Uj „Erdélyi Múzeum.”

A talaj termőerejének s termőképességének fenntartása.*)

Kodolányi Antaltól.

I.

Ha a talaj magára van hagyatva s a rajta termett növények róla le nem takarítottak, el nem vitetnek, annak ugy termő ereje mint termőképessége is folytonosan növekszik és pedig termő ereje az által, hogy az így évről évre a talajban elkorhadó növény alkrészek felbomlása következtében a létrejövő új növényzetnek mindinkább több s több kész, könnyen felvehető (ásványi és légtör) tápanyaganyagok állanak rendelkezésére, termőképessége pedig azon oknál fogva, mivel ezen a talajban elkorhadó, tevény képző s elemekre felbomló növény alkrészek termékei (szénsavany, ammoniak, salétrom) egyszersmind a talajnak a termések sikertülésere kedvező behatás természet-tani sajátágait is fokozzák. Ámde ennek ellenkezője is áll, tudniillik, hogy ha valamely talajról folytonosan elvisszük az általa létrehozott terméseket, anélkül, hogy annak trágyázásáról gondoskodnánk vagyis mesterségesen ton mi eszközölnők azt, miről a föld (a talaj) és állapotában a természet maga gondoskodik, akkor annak bizonyos idő elteltével és pedig a szerint előbb vagy utóbb, a mint természeténél fogva szegényebb vagy gazdagabb valamely talaj, annak nem csak növény termő ereje, gazdagsága mindinkább apadni fog, hanem a termések sikertülésere kedvező behatás természet-tani sajátágait is megcsökkennek, vagyis a talajnak növény termőképessége is alább száll. A trágyázás mulasztása által tehát, hosszabb ideig növénytermelésre használva azt, nem csak hogy soványabb lesz idővel minden talaj, hanem mind-

inkább s inkább el is parlagosodik, vagyis elveszti azon a növénytermelésre nézve kedvező porhanyóságot, mi föleg némely a talajt tenyészésök alatt köllőleg beárnyaló növények p. o. repce, lóhere stb. termésének letakarítása után annyira szembe-tűnő, s melynek folytonos fenntartása az okzerül földmívelés legfőbb bizonyosságát szolgál. Azonban habár tagadni nem lehet is, miszerint kellő mérvben eszközölt állati trágyávali trágyázás által nagy részben az elparlagosodástól is meg lehet óvni a talajt; miután annak ellensúlyozására a talajban elkorhadó állati s növényi alkrészek felbomlásával kifejődő szénsavany, s általában a szerves testeknek a talajban való elkorhadásánál létrejövő termékek által előidézett vegyfeolyamat igen nagy hatású, mégis miután tapasztalati tény az, hogy még a megtrágyázott talaj is elparlagosodhatik kellő mivelés és gondozás nélkül a talaj elparlagosodásának legbiztos óvszerétől az okzerül földmívelést kell tekintetnek, mint a mi által t. i. kezébe van a gazdának adva ama vegyfeolyamatoknak a menétét akként szabályozni a mint azt éppen az üzlet célja megkívánja. Ebből az ütünk ki, hogy míg a talaj termőerejét egyedül trágyázás által is fellehet tartani, addig a talaj termőképességének fenntartásához egyszersmind az okzerül földmívelés is szükséges, s miután a termések éppen ugy megcsökkennek a talaj termőképessége, mint a talaj termőereje hiányának következtében, vagyis épen ugy megcsökkennek azok a talaj természet-tani sajátágainak kedvezőtlen volta, mint tápszer hiány miatt: a dolog természetéből foly az is, miszerint a növénytermelés emelése céljából a talajnak mind termőerejét, mind termőképességét bizonyos fokon, mely azonban nem csak különböző országok, hanem különböző vidékek szerint is majd kisebb majd nagyobb lehet, fenntartani sőt fokozni is érdekében áll a gazdának.

Lássuk már most röviden miféle okok idézik elő az elparlagosodást, s mily mivelések s a növénytermelés mimódni berendezése által lehet annak elejét venni.

A tapasztalás azt mutatja, miszerint a növények tenyészetére hasonló viszonyok és körülmé-

* Mutatvány Kodolányi Antal sajtó alatt levő „Mezei gazdasági ügylettan” című munkájából II. Rész.

